

פרשת חיי שרה

ויהיו חיי שרה ... (כ"ג, א-ב)

לאחר העקידה אברהם ושרה גרו בעיר חברון במשך שנים¹, אברהם המשיך להכניס אורחים, להיטיב לאנשים ולקרר אותם וללמדם שה' הוא המלך של העולם, וכך גם שרה הצדקת המשיכה במעשיה הטובים ובלימוד לנשים, עד שהיו לשרה הרבה תלמידות שלמדו ממנה איך להתנהג יפה, איך להתפלל ולמי להתפלל. אברהם ושרה גרים בחברון ומגדלים את בנם יצחק שב"ה הולך וגדל בתורה ובמעשים טובים, יצחק כבר מבוגר למעלה מגיל 30 ואברהם ושרה גם הולכים ומזדקנים. שרה כבר בגיל 127, יותר מאשר הגיל של הסבים והסבתות שלכם. שרה כבר מאוד זקנה היא כבר חלשה יותר מפעם, היא כבר לא כמו שהיתה כשהיתה צעירה, ובסוף היא נפטרה. יום אחד שרה כבר לא קמה בבוקר, היא כבר לא חיה נשאר רק הגוף שלה אבל היא כבר לא מדברת לא רואה ולא שומעת, שרה מתה.

כל התלמידים והתלמידות של אברהם ושרה מתחילים לבכות ולהתעצב ברגע שהם שומעים את השמועה הנוראה ששרה נפטרה. ואפילו: שאר האנשים שבחברון וגם במקומות אחרים מאוד הצטערו כששמעו את מה שקרה. גם אנשים שהיו רשעים הצטערו² שידעו ששרה היא צדיקה ובזכותה ובזכות אברהם אבינו יש ברכה בעולם יש גשם ויש צמחים בזכות הצדיקות שלהם.³

אברהם אבינו כמוהו גם מצטער מאוד, בוכה בלא הפסקה, הוא יוצא החוצה מחוץ לאוהל ורואה מלא מלא אנשים שנמצאים מסביב לכולם העיניים אדומות מרוב בכי כולם מצטערים מאוד, במיוחד התלמידות של שרה שידועות איזה צדיקה היא הייתה לא מפסיקות לבכות. אתם יודעים ילדים שבתורה כתוב הגיל שבו שרה נפטרה בצורה מאוד מיוחדת: לא כתוב ששרה הייתה בת מאה עשרי ושבע אלא כתוב ששרה הייתה בת מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. למה כתוב ככה? למה כתוב כל פעם שנה בין מספר למספר? התורה מלמדת אותנו שלמרות ששרה הייתה זקנה מאוד בת 127 ולפעמים אדם בגיל כזה הרבה פעמים במשך כל השנים שחי עשה גם הרבה מעשים רעים, אבל שרה הצדקת למרות שהיתה כ"כ זקנה לא היו לה בכלל חטאים כמו ילדה קטנה שלא עושה בכלל חטאים ככה שרה הייתה בלי שום חטא ולכן כתוב בתורה ששרה הייתה בת מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים ללמד אותנו ששרה צדיקה מאוד מלאה רק במעשים טובים, המון המון דברים טובים שעשתה בכל החיים הארוכים שלה, ובלא שום חטא כמו שילדה בת שבע אין לה שום חטא.⁴

אברהם ראה את כל האנשים שכ"כ מצטערים והוא הגיע לאהל של שרה⁵ להספיד אותה. (הספד זה שכשנפטר אדם מספרים עליו כל מיני דברים טובים שעשה) אברהם נעמד לדבר, כולם מקשיבים רוצים לשמוע את ההספד ואברהם אבינו מתחיל לבכות ממש קשה לו לדבר והוא מספיד את שרה ומספר לכולם ששרה כזאת צדקת שאין צדיקה כמותה בכל העולם, כמה מעשים טובים עשתה וכמה תלמידות לימדה, וכמה בזכותה יש ברכה בעולם - יש גשם וצמחים וכל מיני דברים טובים. אברהם ממשיך לספר כמה ששרה הייתה כ"כ צדיקה עד שכל מי שראה אותה, ראה על הפנים שלה כמה שהיא צדיקה איזה פנים מאירות היו לה שכל מי שראתה אותה מיד רצתה להיות צדיקה כמוה, להתנהג יפה לעשות מעשים טובים ולהתפלל לה'. אברהם מספיד ובוכה וכל האנשים מסביב מוסיפים לבכות עוד יותר ממה שבכו קודם.

קניית מערת המכפלה (כג, ג-כ)

לאחר הבכי וההספד אברהם אבינו רוצה לקבור את שרה אשתו, היה בחברון בית קברות כללי לכל מיני אנשים שהיו קוברים שם כל מיני אורחים שמתו וכל מיני אנשים שאינם קבועים: אברהם אבינו הצדיק לא רצה לקבור את שרה שם ליד אנשים רשעים ורצה לקנות מקום מיוחד שיהיה לקבר לשרה הצדקת.

אברהם קם מהבכי והלך לבני חת - אנשים שהיו ממשפחת החתיים והיה להם שדום וחלקות אדמה באיזור חברון. אברהם אמר להם תנו לי בבקשה קרקע שאוכל לקבור בה את שרה וכמובן שאשלם עליה כמה שצריך. אנשי חת עונים לאברהם

¹ רמב"ן כג, ב

² "מלמד שישבו כולם באבילות בעד הצדקת" תו"ש פה

³ שכשהייתה שרה קיימת היו אנשי המדינה מצליחים בכל דרכיהם, וכיון שמתה אפס כל יופי ונתבלבלו כולם, עמדו כולם בבכיה ואבל וצרה" תו"ש כג, ל

⁴ אור האפילה, תו"ש ג' בהערה.

⁵ רמב"ן כג, ב

אבינו, אברהם אתה הרי אדון שלנו⁶, ואתה נשיא אלוקים - איש חשוב מאוד, אנחנו מרשים לך לקבור את שרה בכל מקום שתצא, יש לנו בית קברות גדול אתה יכול לבחור את הקבר הכי טוב.

אתם יודעים ילדים בזכות מה אברהם זכה שאפילו הגויים החתיים יקראו לו נשיא ומלך? בזכות מה שה' הבטיח לו שהוא יגדל את שמו שכולם ידעו שהוא איש חשוב.⁷ אברהם אבינו היה כזה צדיק ועניו שברגע שהם אמרו לו שהם מסכימים שיקבור את שרה מיד השתחוה לפניהם [יש שני סוגים של השתחוות, יש להשתחוות לפסל או לאיש ומתכוונים שח"ו הפסל ברא את העולם וזה אסור אבל יש התחווה שהיא סתם לכבד את האיש ולומר לו תודה והיא מותרת]. לומר להם תודה על הסכמתם⁸ למרות שהוא היה יותר חשוב והם קראו לו נשיא. אך אברהם אבינו ממשיך ומבקש מבני חת תודה שאתם מסכימים שאקבר את שרה בבית הקברות שלכם אך אם אתם יכולים בבקשה תדברו בשבילי עם עפרון שהוא היה איש עשיר ונכבד ובקש מהם אברהם שהם ידברו אותו וישכנעו אותו למכור את השדה שלו לאברהם אבינו. למה אברהם רצה דוקא את השדה שלו? אברהם ידע שהמקום הזה שנמצא בשדהו של עפרון הוא מקום מאד קדוש ושם נקבר אדם הראשון וחוה אשתו ולכן אברהם רצה שגם שרה תזכה להקבר שם⁹. אברהם אפילו לא רצה את כל השדה הוא ביקש לקנות רק את המערה שבקצה של השדה שמבערה ההיא נקבר אדה"ר, ואברהם אמר להם שהוא מוכן לקנות את המערה בכסף מלא. המערה הזאת שאברהם רצה לקנות, נקראת מערת המכפלה. למה היא נקראת כך? בגלל שבערה הזאת קבורים זוגות ולא זוג אחד אלא כמה זוגות - בעל ואשה, שכפולה בזוגות במערה הזאת כבר קבורים אדם וחוה ואח"כ נקברה גם שרה ואברהם ועוד יקברו שם יצחק ורביקה ויעקב ולאח.

בני חת דיברו עם עפרון ועפרון מיד ענה לאברהם אבינו באזני כל החתיים - אדוני אברהם אני מסכים לתת לך את המערה אבל לא רק את המערה גם את כל השדה שמסביבה כדי שתוכל בקלות להגיע למערה ואת הכל אני אתן לך בלי שום כסף. אברהם הצדיק ברגע ששמע שעפרון מוכן לתת את שדהו מיד הודה לכל החתיים שסייעו לו הוא השתחוה בפניהם והודה להם על עזרתם. למרות שעפרון אמר לאברהם שהוא מוכן לתת בתנה אברהם אבינו לא רוצה לקבל בחינם הוא יודע שעפרון הוא איש רשע ויכול להיות שאחרי שהוא יתן פתאום הוא יתחרט ולאן אברהם רוצה לקנות ממנו בכסף. שעפרון לא יוכל לחזור בו ואומר לו שהוא רוצה שיקח ממנו כסף ויאמר לו כמה כסף הוא רוצה.¹⁰ איש שהוא צדיק ובאמת רוצה לתת מתנה לאיש אחר אז גם אם האיש השני אומר לו שהוא רוצה לשלם לו, אז האיש נותן את המתנה או שלא יסכים בכלל לקבל כסף או שאמר לו שהוא מוכן שיתן לו קצת כסף. למשל אם אמא רוצה לתת אמתנה לשכנה עודה טעימה לכבוד שבת והשכנה אומרת שהיא רוצה לשלם על המתנה אז מה אמא תאמר? לא, אל תשלמי שום דבר זה הכל מתנה בשבילך, ולפעמים כדי שהשכנה תשמח אמא תהיה מוכנה לקחת קצת מאוד כסף.

עפרון רצה לתת במתנה את השדה ואברהם אבינו לא רצה לקבל בלי לשלם אז מה אפרון היה צריך לומר אם הוא היה צדיק? אני לא רוצה, או תביא קצת מאוד. אבל תראו ילדים מה עפרון הרשע אמר לאברהם אבינו - תשלם לי ארבע מאות שקל כסף - המון המון מאה + מאה + מאה + מאה ולא סתם כסף אלא כסף מאוד משובח ויקר כסף "עובר לסוחר" - כסף שבכל מקום מקבלים אותו, יש כסף שהוא לא כ"כ טוב ולפעמים המוכר לא מוכן לקבל אותו אבל עפרון רוצה 400 שקל כסף ועוד עובר לסוחר.

אתם זוכרים ילדים שלמדנו על אברהם אבינו שהכניס את המלאכים. מה הוא עשה? אמר מעט ועשה הרבה, הוא אמר להם בואו תכנסו אני אתן לכם מעט מים וקצת לחם ובסוף נתן להם המון - לשונות של פרות ולחם ועוגות ועוד ועוד. ככה זה אנשים צדיקים אומרים שיעשו קצת ובאמת משתדלים לעשות הכי המון שהם יכולים, אבל עפרון הרשע בדיוק הפוך הוא אמר שיעשה המון - אני אתן גם את המערה וגם את השדה בחינם ובסוף רצה עליהם המון כסף¹¹.

אברהם אבינו מיד הזדרז לכבוד אשתו שרה שצריכה כבר להקבר ושילם לפני כל האנשים ארבע מאות שקל עובר לסוחר לעפרון ומעכשיו השדה שהיתה של עפרון עברה להיות השדה של אברהם עם המערה שבתוכה ועם כל מה שנמצא בה לעיני

⁶ "מלך אתה עלינו" תו"ש מה

⁷ "ונתתבה זאת הפרשה להודיע חסדי השם עם אברהם שהיה נשיא אלוקים בארץ אשר בא לגור שם והיה יחיד וכל העם היו קוראין לו אדוני... וגם בחייו קיים לו ואגדלה שמך והיה ברכה"

⁸ תו"ש כג, נא

⁹ פרד"א לו, תו"ש נז

¹⁰ מדרש הגדול, תו"ש ס"ח

¹¹ ב"מ פז, תו"ש ע"ה

כל החייתיים וכל באי העיר חברון. עכשיו אברהם אבינו סוף סוף יכול לקבור את שרה אשתו באדמה הקדושה הזאת של מערת המכפלה. והוא דואג להלוויה מכובדת לוקחים את הדוף של שרה על מטה והולכים עד למערת המכפלה שם חופרים קבר - בור באדמה ולתוכו מכניסים את הגוף שלה¹². המקום הזה שבו נקברה שרה זה מערת המכפלה. שעד היום ובכל הדורות כולם עם ישראל היה הולך ומתפלל שם על קברי אבות "ונכתבה זאת הפרשה כי רצה להודיענו מקום קבורת האבות, כאשר אנחנו חייבים לכבד מקום קבורת אבותינו הקדושים"¹³.

אתם יודעים ילדים שבפסוקים האלו שמסופר הסיפור של קניית המערה מוזכרים עשר פעמים החתיים פעם ועוד פעם ועוד ועוד. למה הם זכו שהשם שלהם יוזכר בתורה הקדושה כ"כ הרבה פעמים? בזכות זה שהם עזרו לאיש צדיק כמו אברהם ובזכות החסד הזה זכו להכתב בתורה הקדושה¹⁴.

מציאת אשה ליצחק: שליחות אליעזר (כד, א-ט)

אברהם אבינו כבר זקן בא בימים והוא מרגיש שהגיע הזמן שהוא צריך כבר לדאוג לכלה ליצחק בנו, אשה צדיקה שממנה ומיצחק יולדו ילדים שבעז"ה מהם יצא עמ"י כמו שה' הבטיח. אבל מאיפה אברהם ימצא אשה ליצחק, הוא יביא אותה מנשות ארץ כנען? ח"ו פה בכנען אברהם מכיר את האנשים, יש פה אנשים רשעים, לכן אברהם קרא לעבדו אליעזר שהוא היה האחראי הראשי על כל הדברים בביתו של אברהם וקרא לו שיבוא אליו. אליעזר מיד הגיע ואברהם אמר לו אני רוצה למנות אותך עכשיו לתפקיד חשוב ביותר, למצא אשה לבני יצחק. אתה יודע כמובן שלא כל אשה מתאימה ליצחק. יש פה המון נשים בארץ כנען שרוצות מאוד להתחתן אתו במיוחד בגלל שאברהם אבינו היה עשיר מאוד הרי ה' בירך את אברהם בכל¹⁵. אבל מה אתם אומרים ילדים מתאים ליצחק אשה כזאת רשעה שרוצה להתחתן רק כדי שיהיה לה הרבה כסף? כמובן שלא. לכן אברהם אומר לאליעזר שהוא צריך ללכת לחפש אשה ליצחק. במקום רחוק מאוד ללכת לחרון למקום ששמענו הגיע אברהם אבינו. ושם נמצאת עדיין המשפחה שלו, שם בטח ימצא אשה כשרה וצדיקה שתתאים ליצחק הצדיק, שתתחתן אתו לא בשביל הכסף אלא כדי שיעשו ביחד מעשים טובים, יכניסו אורחים וילמדו אנשים תורה.

אברהם אבינו רצה להיות בטוח שאליעזר יעשה בדיוק את מה שהוא אמר ולכן הוא השביע אותו - הבטחה שתמיד מקיימים - הוא אמר לו לשים את היד שלו מתחת לירך - לרגל של אברהם ושישבע לו שהוא לא יקח אשה מבנות כנען אלא מארצו וממולדתו.

אליעזר שאל את אברהם אם אני אמצא אשה טובה אך היא לא תרצה לבא לפה להתחתן עם יצחק פה ולגור פה בארץ כנען אלא תרצה שיצחק יבוא לגור שם בחוץ לארץ האם אביא את יצחק לשם? אברהם אמר לו ח"ו השמר לך פן תשיב את בני שמה! אתם יודעים למה אברהם כ"כ מדגיש לו שח"ו לא יוציא את יצחק מהארץ? בגלל שיצחק יש בו קדושה מיוחדת, יצחק הרי הוקרב לעולה על המזבח בעקידת יצחק ומאז הוא במדרגה קדושה כזאת שאסור לו לצאת מא"י, הוא כל הזמן צריך לחיות רק ורק בארץ הקדושה הזאת. אברהם ממשיך ואומר לאליעזר שבעז"ה ה' שסייע לי כל הזמן והביא אותי מחרן לארץ הזאת והבטיח שיתן את הארץ לזרעי הוא בעז"ה יסייע בידך למצא אשה שתסכים להגיע לכאן, ואם לא תמצא אשה שתסכים לבא אז כבר אינך מחויב בשבועה - בהבטחה שנשבעת לי, רק את בני אל תשב שמה. אליעזר שם את ידו תחת ירך אברהם ונשבע לו.

מציאת רבקה (כד, י-כו)

אליעזר מיד הזדרז למלאות את שבועתו, לקח עשרה גמלים מגמלי אברהם, שהם היו גמלים יפים ומשובחים יותר מגמלים של אחרים, וגם היו מיוחדים בכך שהיה להם זמם¹⁶ ואליעזר העמיס עליהם שקים מלאים בכל טוב כלי כסף וכלי זהב ותכשיטים לתת אותם לאשה המתאימה ומיד התחיל ללכת בשליחות של אדונו אברהם.

הדרך מחברון לארם נהריים היא דרך ארוכה מאוד בד"כ לוקח ללכת אותה במשך 17 יום, יותר משבועיים שלמים שהולכים כל יום מהבוקר עד הערב¹⁷, אליעזר יוצא לדרך הארוכה הוא מתכוון לכך שיצטרך לישון הרבה לילות בדרך בכל

¹² חשוב שהילדים יפגשו עפ מוות בצורה פשוטה ולא מפחידה דבר שמיקל על פגישות עתידיות אצל סבים וסבתות וכדו'

¹³ רמב"ן כג, יט

¹⁴ תו"ש פה

¹⁵ רשב"ם כד, א

¹⁶ ב"ר נט, תו"ש סט, העמ"ד י

¹⁷ פרדר"א טז, תו"ש קס"ב

מיני שדות, מערות והרים שימצא בהם מקום והוא מתחיל לרכוב על הגמלים. ופתאום הוא שם לב שהגמלים מתקדמים מאוד מאוד מהר. איך זה יכול להיות? זה בזכות אברהם אבינו ויצחק ובגלל שהוא עושה את השליחות שלהם ה' עשה לו נס והגמלים הגיעו בבת אחת לחרן, תוך שלש שעות והא כבר בחרן. השמש עוד לא שקעה והוא כבר שם. לנס כזה קוראים קפיצת הדרך שכאילו במקום ללכת את כל הדרך צעד אחד ועוד צעד ועוד צעד בבת אחת הגמלים מגיעים מיד למקום שצריך, כאילו הדרך קפצה והם הגיעו לחרן.

ויברך הגמלים מחוץ לעיר חסד עם אדוני (כד, יא-יד)

אליעזר הצדיק הגיע עם הגמלים עד לארם נהריים, המקום שממנו יצא אברהם ושם נשארה המשפחה שלו. הוא הגיע לשם עם הגמלים ועצר לנוח מחוץ לעיר ע"י הבאר המקום שאליו מגיעות כל בנות העיר לקחת מים - לשאוב אותם ולהביאם אל העיר. אליעזר ששם לב כמה ה' עזר לו עד עכשיו בדרך שבמקום ללכת מהלך של 17 יום הלך תוך יום אחד ואפילו השמש לא הספיקה לשקוע. החליט להמשיך ולהתפלל לה' שכמו שה' עזר לו עד עכשיו בדרך, הוא יעזור לו גם למצא אשה טובה וצדיקה המתאימה ליצחק הצדיק¹⁸. והוא החל להתפלל "ה' אלוקי אדוני אברהם, אנא בבקשה תעזור לי היום למצא כלה ליצחק, בזכות אדוני אברהם וצדקתו"¹⁹.

אליעזר המשיך והתפלל לה' שימצא את האשה המתאימה ע"פ סימן מיוחד והוא, שהוא יבקש מהנערות שבאות לשאוב מים שיתנו לו לשתות קצת, והנערה שהוא יבקש ממנה שתטה את כדה ותתן לו לשתות והיא תענה שהיא מוכנה בשמחה לתת לו לשתות וגם לגמלים. זה הזימן שהיא באמת מתאימה ליצחק "לפי שהוא יודע שאם אמרה כן היא תהיה צדקה. ותהיה אוהבת לשמש את האורחים כשם שהיו עושים אברהם ושרה"²⁰.

זאת אשה צדיקה שמתאימה ליצחק הצדיק, ואליעזר התפלל לה' שבזכות אברהם אבינו יזכה אליעזר שתצא כבר היום לבאר הנערה המתאימה שתענה את התשובה הזאת.

ויהי הוא טרם כילה לדבר... אם לא (כד, טו-כא)

אליעזר הצדיק לא גמר לבקש מה' שימצא את הנערה ובדיוק הוא רואה נערה מתקרבת, הוא מסתכל עליה ורואה שהיא נראית נערה מאוד יפה - צדיקה וצנועה, הפנים שלה ממש מאירות, פנים עדינות של אשה שאוהבת לעשות מעשים טובים. אתם יודעים ילדים מה היה השם של הנערה הזאת? רבקה. היא היתה הבת של בתואל הבן של מילכה, סבא שלה היה נחור אח של אברהם אבינו, ממש קרובה מהמשפחה של אברהם אבינו. ואתם יודעים ילדים שבדרך כלל רבקה לא היתה יוצאת לשאוב מים. למה? כי אבא שלה בתואל היה עשיר מאוד, היו לו הרבה עבדים ושפחות "כי רבקה לא יצאה מימיה לשאוב מים, כי אביה היה עשיר ולו עבדים ושפחות שואבים מים. ועל זה אמר והנה רבקה יוצאת, מלת הנה מורה על דבר חדש"²¹ "מעשה ניסים היה שלא יצאה מימיה אלא אותו היום בלבד"²².

אליעזר ראה את הנערה הזאת, התבונן בה ושם לב להתנהגות המיוחדת שלה, כל הנערות שהיו לא היו צנועות היו מדברות עם הבנים-הרועים שהיו מסביב לבאר, ורבקה הזאת צנועה וחסודה ניגשת בשקט לבאר ולא מדברת עם אף בן²³. אליעזר שם לב לעוד דבר מיוחד ברבקה כל הנערות היו מגיעות לבאר והיו לוקחות את הכד ומתכופות לתוך הבאר כדי לשאוב את המים, וזה לא כ"כ צנוע לפעמים כשמתכופים רואים חלק מהבשר אבל רבקה הצדיקה לא שאבה מהבאר שצריך להתכופף אליה אלא הלכה לצד של הבאר שם היו מים בצד שאפשר להתקרב לנחל בצניעות ולשאוב מהם²⁴. וכשרבקה התקרבה למים לשאוב אותם אתם יודעים מה קרה? "כיון שראו אותה המים מיד עלו"²⁵ - ה' עשה נס ובגלל שהיא צדיקה ה' לא רצה שהיא תצטרך לטרוח הרבה להתכופף ולשאוב ולכן המים קצת עלו נהיו קצת יותר גבוהים וכך היא לא תצטרך לטרוח ולשאוב ממקום נמוך אלא קצת יותר גבוה.

¹⁸ ב"ר ס', תו"ש קטז

¹⁹ "היום התחלת, גמור!" ב"ר ס', תו"ש עט

²⁰ תו"ש פו

²¹ מלבי"ם כד, טו

²² מדרש הביאור, תו"ש פט

²³ "ואיש לא ידעה" העמק דבר כד, טז

²⁴ העמק דבר כד, טז

²⁵ ב"ר ס', רש"י כד, טז

אליעזר הרגיש איזה צדיקה הנערה הזאת מלאה מעשים טובים - "וירץ העבד לקראתה - לקראת מעשיה הטובים"²⁶ וניגש אליה לבדוק ע"פ הסימן שהתפלל עליו קודם. הוא ניגש אליה וביקש "הגמיאני נא מעט מיים מכדך" תני לי בבקשה לשתות מעט מיים - "גמיאה אחת"²⁷ מכדך. את לא צריכה אפילו להוריד את הכד מעל הכתף - אני אשתה קצת משם - מלמעלה. אתם יודעים ילדים כשסוחבים כד מלא מיים על הכתף, זה מאוד כבד, אבל מה בעיקר כבד? בעיקר הרגע שמרימים את הכד מהרצפה הנמוכה ומעלים אותו לכתף, אח"כ זה כבר יותר קל. ולכן אליעזר ביקש מרבקה שלא תתאמץ הרבה רק תתן לו בבקשה לשתות מעט מיים ישר מהכד שעל הכתף. ורבקה הצדיקה הסכימה: בודאי! ורבקה לא רק שנתנה לו לשתות אלא מיד התאמצה והורידה את הכד מן הכתף ואמרה לו שתה בבקשה - שתה הרבה "לא גמיאה מועטת מעל הכתף, אלא שתה כפי הצורך, על כן הורידה הכד"²⁸. רבקה הצדיקה גם דיברה אל אליעזר בצורה מנומסת ומכובדת "לימדתך תורה דרך ארץ שיהא אדם מקביל את כל האדם בשמחה, וקורא לו רבי ואדוני, שהרי רבקה אמנו אומרת לאליעזר שתה אדוניי"²⁹ רבקה בכלל לא הכירה את האיש הזה שמבקש ממנה מיים, ולמרות זה היא מתייחסת אליו בצורה מכובדת ואומרת לו שתה אדוני והזדרזה להוריד את כדה ולתת לו לשתות. אליעזר היה כמובן צמא מאוד הדרך הארוכה שהלך בה, הוא שתה בשמחה וברגע שגמר לשתות. אמרה לו רבקה מעצמה דבר שכלל לא ביקש "בא וראה עיין טובה שהיתה בה לא דיה שהשקתה אותו אלא שאמרה גם לגמליך אשאב"³⁰. רבקה כ"כ אוהבת לעשות מעשים טובים שמעצמה חשבה שבטח גם הגמלים צמאים ורוצים לשתות, ובטח לאליעזר אין כח אחרי דרך כזאת ארוכה להשקות אותם ולכן הציעה לאיש שהיא תשקה אותם. אתם יודעים ילדים שגמלים שותים המון. יש לגמל בטן גדולה שהוא שותה המון ולכן משתמשים בו הרבה להליכה במדבר במקום שאין שום מיים, שם הגמל יכול ללכת ולהסתדר הרבה מאוד זמן בלי לשתות. כל גמל שותה המון, ובטח גמל שהלך דרך כל כך ארוכה מארץ ישראל ועד לארם נהריים. ולאליעזר אין רק גמל אחד יש לו עשרה גמלים. ורבקה הצדיקה אפילו שתצטרך לשאוב המון מיים לגמלים, היא מציעה לאליעזר שהיא תשקה מיים לכל הגמלים עד שהגמלים יגמרו לשתות את כל מה שהם צריכים. רבקה מיד רצה אל הבאר ושאבה משם כד מיים ורצה אתו מיד אל השוקת - מין בריכה גדולה שממנה הגמלים שותים ושפכה את כד המיים אל השוקת. אתם יודעים ילדים שהשוקת גדולה מאוד, כ"כ גדולה שאחרי שרבקה שפכה את המיים מהכד בקושי ראו שיש מיים בשוקת, ורבקה מיד רצה שוב לבאר ממלאת עוד כד, הלוך וחזור, הלוך וחזור, והגמלים כל הזמן שותים ושותים והיא ממשיכה למלאות בשמחה לא מתעייפת. אתם יודעים בת כמה היתה רבקה? בת שלש!³¹ וכבר היא כזאת צדיקה ולבד לבד מתאמצת לסחוב את כל הכדים ולהשקות את כל הגמלים. כ"כ היא אוהבת לעשות מעשים טובים. אליעזר יושב בצד והוא ממש מתפלל, הכל הכל ממש כמו שהוא התפלל לה' וביקש שיקרה, הוא ביקש שישאל את הנערה שתתן לו קצת מיים והיא תאמר שתתן גם לגמלים וזה בדיוק מה שקרה. אליעזר אבל עדיין מחכה לראות אם היא באמת עושה את זה בגלל שהיא אוהבת לעשות מעשים טובים, אולי היא בסוף תבקש כסף? אולי היא עוזרת אבל לא רק בשביל לשמח אנשים אלא גם בשביל בסוף לקבל איזה פרס או קצת כסף. "שעדיין עלה בלבו שיכול להיות שהיא עושה זאת בעבור שתבקש ממנו מתן או אגורת כסף עבור טרחה, ובוה אין ראייה מזה שהיא נדיבה ובעלת חסד... ולכן החריש לדעת ההצליח ה' דרכו שזה יראה בסוף מעשיה"³². ומה אתם אומרים ילדים, היא ביקשה בסוף כסף? כמובן שלא! רבקה צדקת שבצדיקות והיא עושה כל הזמן דברים טובים כדי לשמח את כולם ולהיטיב להם בלי לקבל שום דבר לעצמה.

אליעזר מחכה לסוף לראות את כל מעשיה של רבקה וכשראה בסוף שאיננה מבקשת שום דבר, עכשיו הוא כבר היה בטוח שזאת האשה המתאימה, אפילו שהוא לא שאל אותה אם היא מהמשפחה של אברהם, הוא היה בטוח שכזאת צדיקה, זה בטוח שה' עזר לו למצא לפי מה שהתפלל, ובטוח שהיא מהמשפחה של אברהם בדיוק כמו שביקש בתפילה. הרי אברהם כזה צדיק וה' עוזר לצדיקים ולכן עזר גם לאליעזר עבד אברהם.³³

²⁶ ב"ר ס', תו"ש צו

²⁷ ב"ר ס'

²⁸ העמ"ד כד, יח

²⁹ מדרש הגדול, תו"ש צט

³⁰ מדרש הגדול, תו"ש קא

³¹ מס' סופרים כ"א, תו"ש צד

³² מלבי"ם כד, כא וכן בספורנו

³³ רש"י כד, כג על פי מדרש אגדה בתו"ש קו בהערה. ובמדרש הגדול ביאר ששאל אותה קודם בת מי היא וכן פירש רד"ק בפס' כב' ואפשר לספר ע"פ פירושו

"ויהי כאשר כילו... נחוני בית אחי אדוני" (כד, כב-כז)

ולכן אליעזר אחרי שהיה בטוח שזאת האישה מתאימה ליצחק ניגש אליה ומיד נתן לה תכשיטים כמו שנותנים לכלה, הוא נתן לה נזם זהב (עגיל ששמים באף - פעם היו נוהגים לשים תכשיט גם באף, היום זה סתם לא יפה ולא צנוע) ושני צמידים מזהב שתשים על ידיה. ולאחר מכן שאל אותה בת מי את? האם יש מקום בבית שלך שנוכל לישון שם הלילה? ורבקה הצדיקה ענתה לו אני הבת של בתואל הבן של נחור. אליעזר מתרגש כולו, איזה נסף כמה ה' עזר לי היום יצאתי מארץ ישראל וכבר הגעתי לפנ ומכל הבנות של ארם נהריים בדיוק פגשתי את הקרובה של אברהם אבינו והיא כזאת צדיקה ממש מתאימה ליצחק הצדיק. ה' כ"כ אוהב את אדוני אברהם ולכן הוא כ"כ סייע בידי. ורקבה ממשיכה לענות לאליעזר ועונה לו על השאלה השניה אתה יכול לישון אצלנו ויש לנו אפילו אוכל - תבן ומספא - קש וזרדים לגמלים. ילדים, אליעזר שאל את רבקה על אוכל לגמלים? לא, הוא רק ביקש לשון והיא "אמרה לו יותר ממה ששאלה, להודיע כי רחבת לב היתה שאמרה לו שיתנו לו תבן ומספא"³⁴. אליעזר שאל אותה רק על שינה ללילה אחד והיא ענתה לו שיכול לישון אצלם "לינות הרבה"³⁵. ואליעזר מרוב שמחה על כל הטובה והסיוע שה' סייע בידו קד- השתחוה לה' והודה לה' שסייע לו בזכות אברהם והוביל אותו ישר אל המקום שהיה צריך ללכת "אנכי בדרך, שלא התכוונתי כלל אל בית אחי אדוני, ובעודי בדרך בלתי חושב כלל לבא אל הבית הזה נחני ה' לשם בהשגחתו"³⁶.

"ותרץ הנערה ותגד לבית אמה..." (כד, כח-לב)

רבקה רצה מיד לבשר לאמה שהגיע העבד של קרוב שלהם - אברהם אבינו. והיא סיפרה את הדברים לכל בני המשפחה. לרבקה היה אח שהשם שלו היה לבן, לבן היה רשע מאוד, עוד נלמד בהמשך הרבה דברים רעים שהוא עשה וגם פה, ברגע שהוא שמע שיש איש מחוץ לעיר הוא רץ לשם. אבל בשביל מה? לא בשביל להזמין אותו "לראות אורח עשיר שבא לעיר, לא להכניסו לביתו"³⁷. הוא רק רצה להסתכל על האיש הזה, לראות את הגמלים שלו ואת כל מה שהביא. אך בהמשך כשהוא ראה את הנזם והצמידים על הידיים של רבקה אחותו "נתן עיניו בממון"³⁸ והחליט שכדאי גם להזמין אותו לבית, אולי גם הוא ירויח משהו. ראיתם איזה רשע מזמין אורחים רק כדי להרויח משהו, בדיוק הפוך מרבקה שכ"כ השתדלה והתאמצה להשקות את הגמלים ולא רצתה שום דבר. רבקה היא צדיקה היא שמחה שהאורח מגיע ושמוח וטוב לו והיא בכלל לא מחכה למתנות שהוא יביא. היא פשוט אוהבת לעשות דברים טובים.

לבן מגיע למעיין והא קורא לאליעזר? "בוא ברוך ה', למה תעמוד בחוץ" אני כבר פיניתי מקום בבית לך ולגמלים. לבן גם ידע שאליעזר הוא צדיק והוא לא ירצה להכנס לבית שיש בו פסלים ולכן אמר לו לבן שלא ידאג "מתיירא את ליכנס לכאן מפני עבודת אלילים? כבר עקרתי אותה מכאן בשבילך"³⁹ בבקשה אתה יכול להכנס לביתנו.

אליעזר החליט לבא לנוח בביתם, הוא בא עם הגמלים הכניס אותם פנימה. ואליעזר הצדיק דבר ראשון דאג לגמלים שיוכלו לאכול, "התיר זממיהם"⁴⁰ "שהיה סותם את פיהם שלא ירעו בדרך בשדות אחרים"⁴¹, ועכשיו שהגיעו למקום שאין שדות של אחרים דאג שיוכלו לאכול. אליעזר הצדיק בטח גם היה רעב אך הוא לא רוצה ח"ו לצער את הגמלים ואם הוא לא ידאג להם לאכול מי ידאג להם? "הקדים מזון הבהמה תחילה"⁴².

אתם יודעים ילדים שהתורה כ"כ דואגת שיהיה טוב לכולם ואפילו לבהמות ולכן התורה ציוותה שתמיד כשאדם אוכל ידאג קודם לבהמות שלו, אם למשל לאדם יש תרנגולות לפני שהוא מתחיל לאכול הוא צריך לתת להם אוכל ורק אח"כ הוא יאכל בעצמו. זה כ"כ חשוב לדאוג לבהמות שאפילו אם נטלו כבר ידיים ואסור לדבר עד שיאכלו לחם ופתאום נזכרו שלא נתנו

³⁴ רד"ק כד, כה

³⁵ ב"ר ס', תו"ש קיב

³⁶ מלבי"ם כד, כז

³⁷ ספורנו כד, כט

³⁸ רש"י כד, כט

³⁹ אגדת בראשית סז, תו"ש קלב

⁴⁰ ב"ר ס', תו"ש קלה

⁴¹ רש"י כד, לב

⁴² מדרש הגדול, תו"ש קלז

אוכל לחיות מותר לדבר (בין נט"י להמוציא!) ולומר להביא אוכל לחיות קודם. ואליעזר הצדיק מתנהג כך הוא קודם לגמלים ואח"כ רוחץ אליעזר ושאר האנשים שאתו את רגליהם⁴³.

ויושם לפניו לאכל... וישתחו ארצה לה' (כג, לג-נב)

לבן אחי רבקה ובתואל אביה מכינים סעודה גדולה לכבודהאורח החשוב שהגיע. אליעזר בודאי רעב הרי הוא הלך דרך ארוכה. הם שמים את האוכל לפני אליעזר ומזמינים אותו לאכול. אך אליעזר לא אוכל, אליעזר מודיע אני לא אוכל עכשיו אני קודם רוצה לדבר אתכם דברים חשובים ורק אח"כ אוכל, יש לי דברים מאוד חשובים לומר, אליעזר העבד הצדיק של אברהם אבינו למרות שהיה רעב מאוד מן הסתם וצמא, רוצה דבר ראשון לעשות את מה שציוה אותו אברהם. דבר ראשון עושים את השליחות שחייבים לעשות ואח"כ אפשר גם לנוח לאכול ולשתות.

בתואל ולבן אומרים לאליעזר שהוא יכול לדבר ואליעזר מתחיל לומר להם את שליחותו ומספר להם: אני העבד של אברהם אבינו וכל העושר הגדול הזה שאתם רואים שיש לי הגמלים והתכשטים והכסף והזהב הכל הוא לא שלי הכל הוא של אברהם וכל העושר של אברהם הוא מאת ה' ⁴⁴, וה' ברך את אברהם במלא דברים, יש לו צאן ובקר וגמלים וחמורים, וכסף וזהב ועבדים ושפחות, וכלם מכירים אותו והא מפורסם במעשיו בטובים. ולאדוני אברהם היתה אשה שקראו לה שרה והיא ילדה לו את יצחק. ואברהם הבטיח שכל מה ששייך לו הכל יעבור לבן שלו יצחק שהוא זה שימשיך אותו. ואתם יודעים שכמובן עם איש עשיר כזה כולם רוצים להתחתן⁴⁵ אך אברהם הצדיק יודע שבנו יצחק הוא צדיק מאוד ולכן הוא לא רוצה להשיא אותו לאנשי ארץ כנען ואפילו למלכים שבהם ולכן השביע אותי שאמצא אשה ליצחק מהמשפחה של אברהם אבינו כאן בארם נהריים בארץ חרן.

ואליעזר המשיך וסיפר להם את כל הניסים שקרו לו ואיך שה' עזר שדרך של 17 יום לקחה כמה שעות, ואת התנאי שאמר שהנערה שתאמר שגם הגמלים ישתו היא תהא הנערה המתאימה, ובאמת ה' סייע ובדיוק יצאה רבקה מהמשפחה של אברהם וברגע שביקש ממנה הזדרזה להשות וכשגמר לספר להם את כל הסיפור ביקש מהם שיסכימו לתת לו את רבקה שתתחתן עם יצחק ואם לא יסכימו ימשיך לחפש אשה אחרת.

כשלבן ובתואל שמעו את כל הסיפור אז אפילו הם שהיו רשעים גדולים ועבדו לפסלים הבינו שבאמת ה' הוא המלך של העולם והוא עוזר לאנשים הצדיקים והם אמרו לאליעזר "מה יצא הדבר" - אנחנו רואים שבאמת ה' כיוון שתמצא את רבקה לאשה ליצחק, ואנחנו לא יכולים להתנגד לכך, "הנה רקבה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדוניך כאשר דבר ה'" "כיון שנזדמן לך הדבר כאשר אתה מספר אין בידנו לדבר אליך... כי ביד האל הוא שהצליח דרכך עד כה"⁴⁶. אתם יודעים ילדים שבתורה כתוב שאת התשובה הזאת אמרו לאליעזר לבן ובתואל. למה התורה מזכירה קודם את לבן ואח"כ את בתואל, הרי בתואל האבא והוא יותר חשוב, אותו היו צריכים להזכיר ראשון? אבל התורה מלמדת אותנו שלבן היה כזה רשע שהוא לא ידע שצריך לכבד את אבא שלו, ובמקום שיתן לאבא שלו לדבר והוא יהיה בשקט "מרוב חוצפתו קפץ בראשו"⁴⁷. ולכן התורה כתבה קודם את לבן שהוא ענה ראשון, מי שהוא צדיק הוא מכבד את אבא שלו ואם מישהו שואל את אבא שאלה למשל אם אפשר לאכול גלידה? הוא לא עונה במקום אבא שלו, הוא מחכה שאבא יענה אם אפשר או אי אפשר ומקשיב למה שאבא שלו אומר. אבל לבן הרשע היה כל פעם עונה ומחליט בשביל אבא שלו כזה רשע הוא היה.

ברגע שאליעזר שמע את הבשורה המשמחת שב"ה הם הסכימו שרבקה תהיה לאשה ליצחק וב"ה הוא הצליח לקיים את בקשת אברהם מיד אליעזר דבר ראשון השתחוה על הארץ והודה לה' על הבשורה הטובה⁴⁸.

שליחת רבקה (כד, נג-ס)

ברגע שאליעזר שמע שהם מוכנים שרבקה תהיה לאשה ליצחק מיד הוציא מהסלים שעל הגמלים כל מיני מתנות לרבקה ולכן משפחתה כלי כסף וכלי זהב, ופירות משובחים של ארץ ישראל⁴⁹ ועוד כל מיני דברים, ועכשיו סוף סוף אליעזר יכול לשבת ולאכול, וכולם התיישבו לסעודה ואכלו ושתו ושמחו. הלילה ירד וכולם הלכו לישון ובבוקר אליעזר קם מוקדם

⁴³ "יספר צדקתו... שלא אכל ואף לא רחץ רגליו עד שפתח הגמלים ונתן לפנייהם לאכול" (מלבי"ם פ כד, לב)

⁴⁴ "רצה לומר כ"כ ברכו עד שעבדו הולך בכבוד גדול כאשר אתם רואים" רד"ק כד, לה

⁴⁵ "וכל אנשי המלכות היו חפצים להזדווג אמו, אך אינו חפץ" רשב"ם כד, לה

⁴⁶ רד"ק כד, נ

⁴⁷ לקח טוב, תו"ש קעד

⁴⁸ נפל מלא קומתו ארצה מרוב שמחה והודיה" העמ"ד כד, נב

⁴⁹ רש"י כד, נג

ורוצה ללכת עם רבקה כפי שסיכמו אתמול הוא מגיע למשפחה שלה ואומר "שלחוני לאדוני" - אני מזדרז לקיים את שליחות שצויה אותי. לבן ואמא של רבקה לא כ"כ רוצים שרבקה תצא מהם כ"כ מהר והם אומרים למה אתה ממחר כ"כ? נחכה קצת, ולבינתיים רבקה תשאר פה להתארגן לקראת היציאה לא"י, היא תקנה בגדים, תתקשט ותצא עוד שנה או עשרה חדשים. אליעזר ענה להם שלא יעכבו אותו, הם הרי ראו איך שה' כ"כ עזר והוא מצא את רבקה כ"כ בזריזות ב"ה, אז גם עכשיו שהוא רוצה לקחת אותה לא"י לקיים את השליחות שאברהם אבינו צוה עליו צריך להזדרז ולא סתם להתעכב. אבל המשפחה של לבן הם רשעים והם לא רוצים כ"כ להזדרז, הם החליטו לקרא לרבקה ולאשול אותה אם היא רוצה ללכת. הם קראו לה ושאלו אותה "התלכי עם האיש הזה? - מרמזין היו לה שלא תלך עמו"⁵⁰ כאלו רשעים רק אתמול הם אמרו שתלך ועכשיו הם כבר מתחילים להתחרט וחושבים שאולי כדאי שהיא לא תלך⁵¹.

אבל מה אתם אומרים ילדים רבקה רוצה ללכת או לא? בטח שהיא רצתה, היא ארתה את אליעזר שהוא רק עבד כמה שהוא צדיק, אז בטח שיצחק הוא צדיק והיא רוצה להיות אשה שלו. והיא אמרה שהיא רוצה ללכת בלי להתעכב⁵². אחרי שהם ראו שרבקה עצה רוצה החליטו לשלח אותה יחד עם האומנת שלה⁵³ - זאת שעוזרת לה מטפלת בה ודואגת לה יחד עם אליעזר ואנשיו.

כששמעו אנשי העיר שרבקה יוצאת להתחתן בא"י, מיד כולם באו ללוות אוה כל הקרובים מהמשפחה שלה והתווספו אליהם גם כל בני העיר⁵⁴. וכשנפרדו ממנה ברכו אותה כולם "אחותנו את היי לאלפי רבבה וירש זרעך את שער שונאיו" שלרבקה יוולדו הרבה ילדים והעם שיצא ממנה ינצח תמיד את כל מי שליחם נגדו ויכבוש את הארצות שלהם. ורבקה המשיכה ללכת עם אליעזר.

פגישת רבקה ויצחק (כד, סא-סז)

רבקה מאוד מתרגשת, אליעזר הצדיק מספר לה איזה זכות היא זכתה ואיזה בעל יהיה לה "אשריך שזכית להזדווג בצדיק שבחר בו הקב"ה להיות קודש כליל, ובירכו שבו ובזרעו יתברכו כל גויי הארץ"⁵⁵ ורבקה כ"כ שמחה שב"ה יצאה מבית הרשעים האלו ועומדת להכנס לבית של צדיקים "שיצאת מבית הפסול והלכה לבית הקודש"⁵⁶. והם מתקדמים וגם בדרך חזור ה' עוזר לצדיקים והייתה להם, קפיצת הדרך ועוד באותו יום לפני שהשמש שקעה הם הגיעו לא"י וכבר הם קרובים לחברון⁵⁷ ורבקה כבר ממש מצפה לראות את האיש הצדיק שאתו תתחתן.

בדיוק באותו זמן שרבקה מגיעה עם אליעזר, יצחק הגיע מהבאר לחי ראי וחזר לחברון להיות שם עם אביו אברהם אבינו. יצחק בד"כ היה נמצא יחד עם אברהם דואג לו ועוזר לו וכמובן גם לומד ממנו אך לפעמים הוא היה הולך לכל מיני מקומות ופה התורה מספרת לנו שיצחק הלך לבאר לחי ראי. אתם זוכרים מה זה הבאר הזאת? זאת הבאר שבה המלאך דיבר עם הגר (טז, יד) ומאז שהתגלה שם המלאך להגר היה יצחק הולך מידי פעם למקום קדוש זה "כי הוא לי מקום תפילה בעבור הראות שם המלאך"⁵⁸. וה' זימן שיצחק בדיוק היום יחזור לחברון כדי לשמחו כשידע שמצאו לו אשה.⁵⁹ ויצחק שחזר היום לחברון, בדיוק באותו זמן שרבקה הגיעה יצא לשדה להתפלל תפילת מנחה⁶⁰. אתם חושבים ילדים שזה היה במקרה שהכל קרה בדיוק באותו זמן? ודעי שלא, ה' כ"כ אוהב את הצדיקים ורוצה לעשות להם דברים טובים, שקורים להם כל מיני דברים כאילו במקרה אבל באמת ה' מכוון הכל.

⁵⁰ שכל טוב, תו"ש רג

⁵¹ מדרש הגדול, תו"ש רד

⁵² "אינני חוששת להתעכב בשביל קישוטי עצמי" רשב"ם כד, נח

⁵³ רס"ג כד, נט

⁵⁴ תו"ש רה, רטו

⁵⁵ שכל טוב, תו"ש רכ

⁵⁶ לקח טוב, תו"ש ריד

⁵⁷ פרדר"א טז, תו"ש רכא

⁵⁸ רמב"ן כד, סב

⁵⁹ עתה סיפר כי פגע בהם יצחק בדרך מקרה טרם בואם העיר, כמו שהמעשה כולו היה סדרך מקרה ברצון הא-ל להודיע כי מיטיב ה' לטובים והם לא ירגישו בטוב ההוא עד בואו להם בדרך מקרה" (רד"ק כד, סב)

⁶⁰ אונקלוס כד, סג

אתם יודעים ילדים שחז"ל אומרים שיצחק הוא היה הראשון שהנהיג והתחיל את תפילת המנחה⁶¹. אנחנו מתפללים בכל יום שלש תפילות שחרית בבוקר, מנחה בצהריים וערבית בלילה, וכל תפילה הנהיג אחד מן האבות שחרית- אברהם, מנחה - יצחק, וערבית יעקב. יצחק כולו עסוק בתפילה ומרחוק הוא רואה גמלים מתקרבים, והוא ממשיך כמובן להתפלל בכוונה גדולה.

הגמלים מתקרבים לשדה ורבקה רואה מרחוק את האיש הזה שעומד ומתפלל וידיו שטוחות בתפילה⁶². אדם "הדור ביותר, לבוש ומעוטף בציצית ודמותו כמלאך אלוקים"⁶³ ו"ראתה שכונה למעלה מראשו"⁶⁴ "והיה אז כמלאך אלוקים נורא מאד"⁶⁵ "ואמרה ודאי אדם גדול הוא ולכן שאלה עליו"⁶⁶. רבקה כ"כ מתפעלת מהאיש הצדיק המופלא הזה שהיא רואה אותו מרחוק, אף פעם לא ראתה בארץ שגרה בה כזה דבר. מרוב התרגשות והתפעלות מכבודו של האיש הזה, רבקה בצניעותה הרבה "עשתה כדרך מוסר הנשים לעמוד בהצנע"⁶⁷ והטתה את עצמה קמת לכיוון הארץ והצניעה את עצמה והסתתרה מאחורי צאוור הגמל⁶⁸.

רבקה גם שאלה את אליעזר "מי האיש הלזה" האיש המיוחד הזה "ההולך בשדה לקראתנו" ? ואליעזר ענה לה: זה אדוני, זה יצחק הבעל שלך. רבקה מיד כ"כ שמחה⁶⁹ ב"ה שהסכמתי ללכת, באיזה איש צדיק זכיתי, אשרי מה טוב חלקי! ורבקה בצניעותה הגדולה לקחה את הצעיף שלה וכיסתה את פניה כדי לכבד את יצחק.

אליעזר סיפר ליצחק את כל "הניסים שנעשו לו שקפצה לו הארץ ושנזדמנה לו רבקה בתפילתו"⁷⁰ וסיפר את כל "העניינים כולם מה דיבר ומה עשה ואיך בא לו העניין על נכון"⁷¹ וגם שיבח את טובה וצידקותה של רבקה "כמה היא כלה נאה וחסודה, וראה בה מידת צניעות ואהבת חסד עד להפליא"⁷² ויצחק כמובן שמח מאוד לשאת צדקת כזאת שראה "שמעשיה נאים ומתוקנים כמעשי שרה אמו"⁷³ "והיא דומה לשרה אמו בצדקתה"⁷⁴ ולכן נשאה בשמחה "ותהי לו לאשה ויאהבה - שראה בה דברים טובים וצניעות כמו שהיו באמו לפיכך אהבה מאוד... כי רוב בני אדם אוהבים נשותיהם, אלא הודיע כי אהבה אהבה יתירה לדברים טובים שנמצאו בה"⁷⁵.

אתם יודעים ילדים שיצחק הצדיק כ"כ אהב את אמא שלו ואת מעשי הטובים שלמרות שכבר עברו שלש שנים מאז שנפטרה "לא קיבל עליה תנחומין, לחשיבותה"⁷⁶. ובמיוחד בכל פעם שהיה נכנס לאהל של שרה היה מצטער מאוד ובוכה מרוב צער. ועכשיו "כיון שנשא רבקה והכניסה לאהל... נתנחם והיה רואה כאילו אמו קיימת. לכך נאמר וינחם יצחק אחרי אמו"⁷⁷

חז"ל מספרים לנו שבאהל של שרה מרוב צידקותה היו קורים שלשה דברים מיחודים, ניסים שלא קורים בדרך כלל אצל אנשים רגילים. א. היה נען מיוחד, ענן של קדושה - שמראה שהמקום הזה קדוש נמצא תמיד מעל האהל. ב. תמיד היה נר דולק, כל הזמן בלי הפסקה מערב שבת עד שבת הבאה שבוע שלם הנר לא היה נכבה! ג. היתה ברכה מיחודת בעיסה אפילו כששרה היתה לשה קצת בצק הבצק היה תופח המון ויוצא ממנו מלא מלא לחמים. ובנוסף לכל זה היה משהו מיוחד באהל של שרה שהיא דאגה שתמיד תמיד האהל יהיה פתוח לרווחה שכל מי שרוצה להכנס יוכל להכנס מיד כזאת צדקת היא היתה. ומאז ששרה נפטרה כבר לא היה ענן על האהל והנר לא היה דולק כל הזמן ולא היתה ברכה בעיסה, וגם לא היתה

⁶¹ ברכות כו:

⁶² ב"ר ס, תו"ש רלד

⁶³ מדרש תהילים צ, תו"ש רלט

⁶⁴ ילקוט אור האפילה, תו"ש רלה

⁶⁵ העמ"ד כד, סד

⁶⁶ ב"ר, תו"ש רלד

⁶⁷ רמב"ן כד, סד

⁶⁸ הכניעה ראשה בהיותה על הגמל לכבוד יצחק" ספורנו כד, סד

⁶⁹ "הודתה למקום ואמרה חבלים נלו לי בנעימים, אברך את ה' אשר יעצני" מדרש הגדול, תו"ש רמב

⁷⁰ רש"י כד, סו

⁷¹ רד"ק כד, סו

⁷² העמ"ד כד, סו

⁷³ אונקלוס כד, סז

⁷⁴ מלבי"ם כד, סז

⁷⁵ רד"ק כ"ד, סז

⁷⁶ ספורנו כד, סז

⁷⁷ מדרש הגדול, תו"ש רמז

אשה שתוכל להכניס את כל האורחים בשמחה ובלבביות כמו ששרה הצדקת היתה עושה. ואתם יודעים ילדים שברגע שרבקה נכנסה לאהל פתאום הכל חזר שוב הנר דלק והענן היה על האהל והברכה בעיסה ורקבה היתה פותחת את האהל לרווחה ומכניסה את האורחים בלבביות ובשמחה כמו שרה.⁷⁸

אברהם נושא את קטורה (כה, א-ו)

אברהם אבינו כבר זקן מאוד והוא בלי אשה שתעזור לו לבשל ולנקות וכדו', הרי שרה כבר נפטרה לפני שלש שנים. אך למרות שאברהם מאוד רוצה להתחתן הוא קודם כל דואג שהבן שלו יצחק ימצא אשה ולכן הוא שלח את אליעזר כמו שלמדנו ורק עכשיו אחרי שאברהם אבינו רואה שב"ה יצחק הבן שלו שמח עם אשתו, הוא מתפנה לדאוג לעצמו. "דרך ארץ שאם יהיה לאדם בנים גדולים יהיה משיאן תחילה ואח"כ נושא לו אשה ממי אתה למד מאברהם"⁷⁹.

ואברהם הלך ומצא לו ב"ה אשה ושמה קטורה, אתם יודעים למה נקראת קטורה? "שהיתה מקוטרת מכל מיני בשמים, דבר אחר שמעשיה נאים כקטורת"⁸⁰ "ולא הקפיד בזו מאיזה עם ומאיזו משפחה תהיה, כיון שזרעו המיוחד שהוא יצחק היה מאשה שהיתה ממשפחתו, והשיא ליצחק גם כן אשה ממשפחתו. ולא חשש על שאר הבנים מאיזה עם יהיו, אבל ודאי אשה כשרה ביקש לו, שלא תהיה מורת רוח בזקנותו, ושמר גם כן, שלא תהיה מבנות כנען..."⁸¹ כמובן שהמעשים הטובים שלה לא היו כמו שרה, זה לא היה דומה בכלל. לאברהם אבינו היתה האשה המיוחדת שהיא האשה העיקרית - שרה. והיו עוד נשים הגר וקטורה⁸² שהם גם עזרו לו וסייעו לו כל אחת בזמן שהיתה נשואה לו אך הן לא הנשים החשובות.

וקטורה ילדה לו כל מיני ילדים⁸³ שהלכו ונהיו לכל מיני עמים בעולם, לא העם של הצדיקים. היא ילדה את זפק ויקשן וכו' ונולדו לאברהם עוד ילדים מנשים אחרות וכשהם גדלו אברהם נתן להם מתנות "וישלחם (=ויגרשם)⁸⁴ קדמה אל ארץ קדם", הוא גירש אותם שילכו למקום רחוק יותר מזרחית מהארץ שבמזרח א"י⁸⁵. למה אברהם נתן להם מתנות? בגלל שאברהם רמה לתת את כל אשר לו ליצחק. ה' הרי אמר לאברהם שיצחק הוא הבן החשוב ולכן אברהם אבינו רצה עוד בחייו לדאוג לכך שבטוח יצחק הוא יקבל את כל הדברים החשובים את הארץ הקדושה שהובטחה לאברהם, ואת התורה מיוחדת שלמד אברהם אבינו, ואת הבכורה וברכת ה' שזכה לה אברהם שתמשיך ליצחק⁸⁶. ולכן אברהם כדי שכלול יהיה ברור שיצחק הוא הממשיך של אברהם אבינו הוא נתן לו את כל אשר לו ולשאר הבנים הפחות חשובים נתן רק "מתנות מכסף וזהב ומקנה כפי מה שראוי, וכל שכן שנתן לישמעאל ולבני קטורה אף על פי שלא זכר אותם... כדי שלא יהיו עליו לטורח ולא יריבו עמו (עם יצחק) על דבר הירושה"⁸⁷. ולכן גם הרחיק אותם שילכו לארץ רחוקה שאין להם שום שייכות בארץ ישראל. אתם יודעים ילדים שכתוב במדרש שכשאברהם נתן לגויים האלו שנוולדו לו את המתנות הוא נתן את כל מה שהוא קיבל מפרעה מלך מצריים כששרה נלקחה לביתו. אברהם אבינו הצדיק לא רצה להנות מהכסף והזהב והצאן שקיבל מהרשע הזה ולכן נתן את זה להם ולעצמו השאיר את כל מה שזכה לו בברכת ה'.

מות אברהם וקבורתו (כה, כ-יא)

אברהם כבר זקן מאוד בן 175 משתדל להמשיך ולעשות מעשים טובים וללמד תורה את יצחק ואת שאר תלמידיו... והגיע הזמן שאברהם כבר עומד למות. אברהם נפטר כולם מצטערים, הרי כולם יודעים שבזכות אברהם אבינו יש ברכה בעולם ולכל העולם ירד גשם וצמחו פירות בזכות צידקותו של אברהם. כל מי ששומע מיד מתחיל לבכות ואפילו המלכים והשרים של הגויים כולם הצטערו "אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו על גדולי אומרות העולם בשורה ואמרו אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, אוי לה לספינה שאבדה קברניטה"⁸⁸.

⁷⁸ ב"ר ס, תו"ש רמו

⁷⁹ ב"ר ס. תו"ש כה, א

⁸⁰ פרקי דר' אליעזר ל, תו"ש י

⁸¹ רד"ק כה, א

⁸² ("לפי הפשט אין זו הגר" - רשב"ם כה, א)

⁸³ "ואע"ג שכבר היה זקן הרבה מאשר היה בלידת יצחק מכ"מ לא נחשב בזה נס, אחר שנפתח הצור (הסלע) להוציא מיים נעשה טבע וכמו שכתב בפרשת חוקת בעניין מי מריבה, כך נעשה אברהם אבינו גוף מוליד גם בהיותו כדור יבש" (העמ"ד כה, ב)

⁸⁴ רס"ג כה, ו

⁸⁵ העמ"ד כה, ו

⁸⁶ תו"ש כה, טז-יח

⁸⁷ רד"ק כה, ו

⁸⁸ ב"ב צא: תו"ש ל

המונים מגיעים להלויה וקוברים אותו במערת המכפלה. בפסוק כתוב "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו". מי יותר גדול בגיל? מי נולד ראשון, ישמעאל או יצחק? ישמעאל, אז למה התורה כתבה קודם את יצחק? בגלל שהוא יותר חשוב. ואתם יודעים ילדים שהתורה מספרת לנו שבהלויה כשליו את אברהם, ישמעאל גם הודה שיצחק הוא החשוב, וישמעאל נתן ליצחק ללכת לפניו⁸⁹, ישמעאל חזר בתשובה בסוף ימיו מדרכיו הרעים והבין שבאמת יצחק הוא הבן החשוב "וישמעאל לא סר מדבר ה' ע"י אביו, ועל כן לא ערער על הירושה, ומשום הכי גם בכבוד הקדימו ליצחק"⁹⁰. ושניהם קברו אותו במערת המכפלה ליד שרה, בשדה שקנה אברהם אבינו כשהיא נפטרה.

ועכשיו אחרי שאברהם נפטר, הממשיך הוא יצחק ולכן ה' מיד בירך את יצחק ומעכשיו כל מה שהיה לאברהם שה' עזר לו ודאג לו בוירכו כך יהיה ביצחק שוהא זה שממשיך את העם של הצדיקים "כל זמן שהיה (אברהם) חי היה הקב"ה מחבבו, ומשמת בירך את בני וחברו שנאמר ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלוקים את יצחק"⁹¹ בני ישמעאל (כה, יב-יח)

אתם זוכרים ילדים שלמדנו מזמן בפרשת לך לך שה' הבטיח לאברהם שגם לישמעאל יהיו הרבה בנים ויצאו ממנו כמה עמים ויצאו ממנו גם 12 נשיאים חשובים (יז, כ). ועכשיו התורה מספרת לנו שכמובן מה שה' הבטיח ה' מקיים ונולדו לישמעאל 12 בנים וכל בן היה נשיא של עם מיוחד. וכל הנשיאים האלו הם גרו בכל מיני מקומות שהם קיבלו מחוץ לארץ ישראל ורק יצחק הוא זה שזכה בארץ הקדושה.

⁸⁹ "אמר ר' יחונן ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו שנאמר ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו... מדאקדמיה אדבורי אדבריה" ב"ב טז, תו"ש לד

⁹⁰ העמ"ד כה, ט

⁹¹ תו"ש מב